

Alþingi
Erindi nr. P 127/1850
komudagur 10.4.2002

Reykjavík 10. apríl 2002

**Efni: Umsögn um frumvarp til laga um brottfall laga nr. 54/1974, um Þjóðhagsstofnun.
Þingskjal 1153 – 709. mál.**

Starfsmenn Þjóðhagsstofnunar eru félagsmenn í Sambandi íslenskra bankamanna (SÍB) og taka kjör sín samkvæmt kjarasamningum SÍB. SÍB er ekki aðili að ASÍ og á ekkert formlegt samstarf við þau samtök. Það eru forkastanleg vinnubrögð að ráðherra og forysta ASÍ skuli vinna að því í sameiningu að leggja niður Þjóðhagsstofnun og taka núverandi störf frá starfsmönnum þar. Þetta er fyrst nefnt hér þar sem Utanríkisráðherra (starfandi Forsætisráðherra) telur það skrautfjöldur og máli ríkisstjórnar til framdráttar að hafa gert einhvern samning við ASÍ. Eitthvað hljóta þá önnur samtök á vinnumarkaði að fá í sinn hlut!

Enn og aftur er ráðist að félagsmönnum SÍB, sem eru starfsmenn stofnana í eigu ríkisins, í nafni hagræðingar. Í athugasemdum við lagafrumvarpið, 1. grein, stendur:

Í samræmi við stefnu ríkisstjórnarinnar um hagræðingu í ríkisrekstri hefur að undanförnu verið unnið að endurskipulagningu verkefna á sviði efnahagsmála og hagskýrslugerðar. Niðurstaða þeirrar endurskoðunar er að færa verkefni Þjóðhagsstofnunar til skyldra sviða í fjármálaráðuneyti og Hagstofu Íslands og styrkja þau, en leggja stofnunina niður sem slíka.

Ekki veit ég nákvæmlega hve mikið hefur verið unnið við þessa endurskipulagningu, en ef meta á það með tilliti til þess samráðs, sem haft var við starfsmenn Þjóðhagsstofnunar, helstu sérfræðinga landsins á sviði efnahagsmála og hagskýrslugerðar, þá hefur lítið sem ekkert verið unnið í málinu. Fulltrúum starfsmanna var einfaldlega tilkynnt að Þjóðhagsstofnun yrði lögð niður, ráðherra hefði þegar ákveðið að svo yrði. Tilraun starfsmanna til að ræða aðrar leiðir við endurskipulagningu hagskýrslugerðar á vegum ríkisins og þjóðhagsspár var sópað burt og engin umræða fékkst um málið. Þetta er því miður oftast raunaleg niðurstaða af svokölluðu samráði ríkisvaldsins við starfsmenn þegar pólitískur skollaleikur eða duttlungar ráðherra ráða för.

Það eru einkennileg fræði og samrýmist illa vandaðri meðferð fjármuna og mannauðs að rífa niður öflug, virt og hagkvæmt ríkisfyrirtæki til þess eins að þjóna duttlungum. Starfsmenn Þjóðhagsstofnunar hafa mikla og góða menntun og langa reynslu við gerð þjóðhagsreikninga, samningu þjóðhagsspár og þjóðhagsáætlana. Þeir hafa veitt alþingismönnum, nefndum alþingis og aðilum vinnumarkaðirins mikilvægar upplýsingar um efnahagsmál, sem allir hafa getað treyst og treysta vegna þess að Þjóðhagsstofnun er sjálfstæð og algerlega óháð framkvæmdavaldinu. Innan fyrirtækisins er nú samstæður hópur starfsmanna, sem byggt hefur upp samræmd og öguð vinnubrögð en einnig öflug verkfæri, þ.m.t. hugbúnað, fyrir gerð þjóðhagsspár og önnur þau verkefni er stofnunin vinnur samkvæmt lögum.

Nú á samkvæmt tillögu ráðherra að flytja þessa samræmdu vinnu á 3 til 4 staði innan ríkiskerfisins og til ASÍ, samkvæmt ræðu ráðherra og viðtali við hann í Mbl. Það er ekki bara einkennileg, heldur miklu frekar óskiljanleg ráðstöfun og mun einungis leiða til ómarkvissari vinnubragða og kosta ríkið mikið meira en rekstur Þjóðhagsstofnunar kostar nú. Sumar þær stofnanir sem eiga að taka yfir verkefni Þjóðhagsstofnunar get vart talist óháðar framkvæmdavaldinu og því munu aðrir hagsmunaaðilar setja spurningamerki við niðurstöður þeirra. Þjóðhagsstofnun nýtur hins vegra traust allra þeirra sem átt hafa viðskipti við og fengið upplýsingar frá starfsmönnum hennar. Það er þjóðinni nauðsynlegt að eiga eina óháða stofnun, sem allir geta treyst.

Dæmi um hagræðingu hjá ríkisfyrirtækjum

Í nafni hagræðingar var Húsnæðisstofnun breytt í Íbúðalánasjóð og verkefni þau er starfsmenn Veðdeildar LÍ unnu fyrir Húsnæðisstofnun færð annað. Þetta átti að spara ríkinu peninga. Íbúðalánasjóður samdi við einkaaðila um að hanna og skrifa nýtt tölvukerfi til að halda utan um, reikna út og innheimta þau lán sem fyrirtæki á hjá viðskiptavinum sínum. Allt var þetta unnið í andstöðu við flesta starfsmenn Húsnæðisstofnunar og Veðdeildar, en pólitísk ákvörðunin réð för. Og hver er niðurstaðan nú nokkrum árum eftir að þessi pólitíski leikur var leikinn þrátt fyrir varnaðarorð starfsmanna?

Rekstur Íbúðalánasjóðs er mun kostnaðarsamari en gömlu Húsnæðisstofnunar og tugum milljóna var hent í undirbúning og gerð hugbúnaðar, sem nú er búið að kasta þar sem séð varð að hann myndi aldrei uppfylla kröfur sjóðsins. Tölvukerfið sem veðdeild LÍ hafði í samvinnu við Reiknistofu bankanna hannað og notað er því enn notað, eins og starfsmenn bentu allan tímann á að væri hagkvæmasta lausnin. Margir starfsmenn misstu störf sín eða hættu sjálfir vegna andstöðu við framkvæmdina. Virðing fyrir mannauð og tilfinningum starfsmanna réð ekki för.

Ráðherra ákvað að flytja starfsemi Byggðastofnunar í andstöðu við starfsmenn. Þegar þessi ákvörðun var tekin var hún m.a. studd með þeim rökum að húsnæðiskostnaður yrði mun minni á Sauðárkrók en hér í Reykjavík og að það kostaði samkvæmt úttekt ráðgjafarfyrirtækis aðeins kr. 2 milljónir að flytja. Þetta var því framkvæmt í nafni hagræðingar og byggðasjónarmiða. Starfsmenn voru andvígir þessum flutningi á faglegum forsendum en einnig misstu þeir all flestir starf sitt og lífsviðurværi. Þeir gerðu einnig athugasemdir við framlagða kostnaðarreikninga, sem pantaðir voru frá ráðgjöfum.

En ákvörðunin um flutninginn stóð eins og flestar ákvarðanir framkvæmdavaldsins. Flutningarnar hafa nú þegar kostað tugi milljóna fyrir utan ýmsan ágreining, sem þingmenn hljóta að þekkja manna best.

Þessi tvö mál eru rifjuð hér upp vegna þess að þessar aðgerðir voru gerðar í nafni hagræðingar og í andstöðu við starfsmenn og allar ráðleggingar þeirra. Hagræðingin varð engin en mistökin mörg og því er það grátlegt að þurfa nú enn einu sinni að lesa það í frumvarpi frá ríkisstjórn að stofnun í eigu ríkisins verði lögð niður í nafni hagræðingar.

Starfsmenn Þjóðhagsstofnunar hafa unnið mikið og gott verk undanfarin ár og störf þeirra sjaldan eða aldrei gagnrýnd. Eina gagnrýnin sem menn muna eftir er komin frá forsætisráðherra. Rekstur stofnunarinnar hefur verið mjög hagkvæmur fram til þessa

og ljóst að að truflun á þeirri starfsemi og flutningur verkefna hennar til annarra stofnana er kostnaðarsamari en óbreytt starfsemi. Enda er hvergi í þingskjalinu rætt um að það eigi að spara, þrátt fyrir hagræðingartalið í upphafi frumvarpsins, heldur á að eyða tugum eða jafnvel hundrað milljónum í þessa vitlausu aðgerð.

Hér er ekki á nokkurn hátt kastað rýrð á störf starfsmanna annarra stofnana eða fyrirtækja sem sinna þjóðhagsreikningum af einhverju tagi. Þeir gera það örugglega samkvæmt bestu samvisku og í samræmi við vilja þeirra sem þar stjórna. Starfsmenn Þjóðhagsstofnunar voru tilbúnir með ýmsar aðrar útfærslur og hugsanlega samvinnu stofnana, en á þeirra sjónarmið var aldrei hlustað eða þau rædd. Það er skammarlegt og í algerri andstöðu við atvinnulýðræði að hunsa vilja starfsmanna og rýrir þann trúnað og traust sem nauðsynlegt er að skapa milli starfsmanna og atvinnurekenda.

Stjórn Sambands íslenskra bankamanna er algjörlega mótfallin þeim áformum sem birtast í þessu frumvarpi og telur að þau muni ekki leiða til eflingar faglegrar umfjöllunar um íslenskan þjóðarbúskap né til hagræðingar í rannsóknum á efnahagsmálum.

Virðingarfyllt,
f.h. Sambands íslenskra bankamanna.

Friðbert Traustason, formaður SÍB.